

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5141/2543

นาง วรรณมา บริสุทธิ์ กับพวกโจทก์ ผู้ร้องสอด โจทก์ นาง วลี เทพหัสดิน ณ อยุธยา กับพวกโจทก์ นาง สุรี จารุศร
ในฐานะผู้จัดการมรดกนาย สว่าง จารุศรจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1723, ป.พ.พ. มาตรา 1722

ย่อ / หลักกฎหมาย

ผู้จัดการมรดกต้องจัดการโดยตนเองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1723 โจทก์ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก จึงไม่อาจจัดการมรดกได้โดยตนเอง ทั้งเหตุที่ต้องโทษจำคุกก็เนื่องมาจากการเบียดบังทรัพย์ของผู้อื่นเป็นของตนในฐานะผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์ถือได้ว่ามีพฤติการณ์ที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดการมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1722 ที่ห้ามผู้ที่ศาลตั้งเป็นผู้จัดการมรดกแล้วทำนิติกรรมใด ๆ ซึ่งตนมีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์กับกองทรัพย์มรดกที่ตนเองเป็นผู้จัดการมรดกมิใช่หมายความว่า กฎหมายเปิดโอกาสให้ตั้งผู้เป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกเป็นผู้จัดการมรดกได้ ผู้ร้องสอดที่ 1 อ้างว่ารู้ถึงทรัพย์มรดกทั้งหมดมากยิ่งขึ้นกว่าทายาทคนอื่น ๆ ก็ไม่มีใครเบิกความสนับสนุน และผู้ร้องสอดที่ 2 คัดค้าน การที่ผู้ร้องสอดที่ 1 ขอเป็นผู้จัดการมรดก นอกจากนั้นผู้ร้องสอดที่ 1 ถูกดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับเรื่องยกยอกทรัพย์มรดก แม้ศาลพิพากษายกฟ้องก็ตาม แต่ผู้ร้องสอดที่ 1 ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก เมื่อคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ตามปกติและเหตุอันควรในปัจจุบันแล้ว ผู้ร้องสอดที่ 1 ยังไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดการมรดก

คำพิพากษา

คดีสืบเนื่องมาจากเดิม ศาลฎีกามีคำพิพากษาที่ 2621/2534 ให้ถอนนางสุรี จารุศร จำเลย ออกจากการเป็นผู้จัดการมรดก และมีคำสั่งตั้งนายสิงห์วิชัย จารุศร โจทก์ที่ 2 และนางสุวลัย จันทวานิช ผู้ร้องสอดที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดกของนายสว่าง จารุศร ผู้ตายต่อมาผู้ร้องสอดที่ 2 ยื่นคำร้องว่าหลังจากที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาดังโจทก์ที่ 2 และผู้ร้องสอดที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายแล้ว โจทก์ที่ 2 และผู้ร้องสอดที่ 2 ได้ร่วมกันจัดการทรัพย์มรดกของผู้ตายตลอดมา แต่ยังไม่เสร็จสิ้น ต่อมาโจทก์ที่ 2 ถูกคนร้ายใช้อาวุธปืนยิงถึงแก่กรรม ผู้ร้องสอดที่ 2 จึงไม่อาจจัดการมรดกของผู้ตายต่อไปแต่โดยลำพังได้ จึงมีเหตุขัดข้องในการจัดการมรดกของผู้ตาย ขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ร้องสอดที่ 2 ให้เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายต่อไปแต่ผู้เดียวโจทก์ที่ 1 ยื่นคำคัดค้านว่า โจทก์ที่ 1 เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายและนางกฤษณาหรือกฤษณา เจริญมาศ และเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับโจทก์ที่ 2 ต่อมาผู้ตายได้หย่าขาดกับนางกฤษณาแล้วจดทะเบียนสมรสกับจำเลย และมีบุตรกับจำเลยอีก 2 คน คือ ผู้ร้องสอดที่ 1 และผู้ร้องสอดที่ 2 ในระหว่างที่ผู้ร้องสอดที่ 2 กับโจทก์ที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ทั้งสองคนได้ร่วมกันจัดการทรัพย์มรดกโดยมีพฤติการณ์ส่อไปทางทุจริตมิได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้จัดการมรดกให้ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ร้องสอดที่ 2 จึงไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายอีกต่อไปขอให้ยกคำร้องของผู้ร้องสอดที่ 2 และมีคำสั่งตั้งโจทก์ที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายต่อไปจำเลยยื่นคำคัดค้านขอให้ยกคำร้องของผู้ร้องสอดที่ 2 และมีคำสั่งตั้งผู้ร้องสอดที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายต่อไปผู้ร้องสอดที่ 1 ยื่นคำคัดค้านว่า ผู้ร้องสอดที่ 1 เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายกับจำเลยเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับผู้

ร้องสอดที่ 2 ผู้ร้องสอดที่ 2 ไม่เหมาะที่จะเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายอีกต่อไป ขอให้ยกคำร้องของผู้ร้องสอดที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายต่อไปในระหว่างไต่สวนคำร้อง จำเลยถึงแก่กรรม ศาลชั้นต้นมีคำสั่งจำหน่ายคดีในส่วนการคัดค้านของจำเลยออกจากสารบบความส่วนผู้ร้องสอดที่ 2 แกลงไม่ติดใจที่จะเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายและไม่ติดใจสืบพยานศาลชั้นต้นมีคำสั่งตั้งนางวรรณ จารุศร (บริสุทธิ์) โจทก์ที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของนายสว่าง จารุศร ผู้ตาย โดยให้มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมาย ให้ยกคำร้องของผู้ร้องสอดที่ 1 และผู้ร้องสอดที่ 2 ผู้ร้องสอดที่ 1 อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ให้โจทก์ที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของนายสว่าง จารุศร ผู้ตาย โดยให้มีสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดและอยู่ในเงื่อนไขที่ว่าถ้าจะจำหน่ายจ่ายโอนหรือก่อภาระติดพันกับทรัพย์สินมรดกที่มีหลักฐานทางทะเบียนให้แก่บุคคลที่มีใช้ทายาทที่มีสิทธิรับมรดกโดยมิได้รับความยินยอมจากทายาททุกคนแล้ว จะต้องขออนุญาตศาลก่อนเป็นกรณีไปนอกจากที่แก้คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นผู้ร้องสอดที่ 1 ฎีกาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "มีปัญหาคือต้องวินิจฉัยตามฎีกาของผู้ร้องสอดที่ 1 เพียงว่า โจทก์ที่ 1 หรือผู้ร้องสอดที่ 1 สมควรเป็นผู้จัดการมรดกของนายสว่าง จารุศร ผู้ตายผู้ร้องสอดที่ 1 ฎีกาว่า โจทก์ที่ 1 ไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดการมรดกหลายประการ ซึ่งเห็นควรวินิจฉัยตามฎีกาผู้ร้องสอดที่ 1 ในข้อ 4 ก่อนโดยผู้ร้องสอดที่ 1 ฎีกาว่า โจทก์ที่ 1 บริหารกิจการบริษัทเครดิตฟองซิเอร์สยามเฟรนช์ จำกัด จนเกิดความเสียหาย บริษัทดังกล่าวถูกฟ้องให้ล้มละลายเปรียบเสมือนโจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นประธานกรรมการของบริษัทเครดิตฟองซิเอร์สยามเฟรนช์ จำกัด ดังกล่าวเป็นบุคคลล้มละลายด้วย การจัดการมรดกรายนี้ยากกว่าการดำเนินธุรกิจของโจทก์ที่ 1 ทั้งโจทก์ที่ 1 ถูกฟ้องคดีอาญาด้วย หากเป็นผู้จัดการมรดกความเสียหายย่อมจะเกิดแก่กองมรดก และต่อมาผู้ร้องสอดที่ 1 ยื่นคำแถลงว่าคดีที่โจทก์ที่ 1 ถูกฟ้องนั้น ศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลล่างทั้งสองให้จำคุก 5 ปี ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1875/2543 เห็นว่า การเป็นผู้จัดการมรดกโดยหลักแล้วผู้จัดการมรดกต้องจัดการโดยตนเองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1723 เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏต่อศาลโดยชัดแจ้งว่าโจทก์ที่ 1 ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก 5 ปี ตามคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นเช่นนี้จึงไม่อาจจัดการมรดกได้โดยตนเอง ทั้งเหตุที่ต้องโทษจำคุกก็เนื่องมาจากการเบียดบังทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตนในฐานะผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สิน ดังนี้ ถือได้ว่ามีพฤติการณ์ที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดการมรดก กรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าโจทก์ที่ 1 ไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดการมรดกในประการอื่นตามฎีกาของผู้ร้องสอดที่ 1 อีกต่อไปปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า ผู้ร้องสอดที่ 1 เหมาะสมจะเป็นผู้จัดการมรดกรายนี้หรือไม่ ผู้ร้องสอดที่ 1 ฎีกาว่า ผู้ร้องสอดที่ 1 มีฐานะดีรู้ถึงทรัพย์สินมรดกทั้งหมดมากกว่าทายาทคนอื่น ๆ แม้ผู้ร้องสอดที่ 1 จะเป็นผู้จัดการมรดกของจำเลยซึ่งเป็นมารดา และเป็นผู้จัดการมรดกรายนี้ซึ่งเป็นของบิดาก็ย่อมจะทำได้ เพราะมิได้ปฏิบัติต่อกัน หรือหากฟังว่า ผู้ร้องสอดที่ 1 เป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดก แต่กฎหมายก็ได้ห้ามโดยเด็ดขาด หากศาลเห็นว่าผู้ร้องสอดที่ 1 เหมาะสมก็ชอบที่ตั้งผู้ร้องสอดที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกได้โดยไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1722 ทั้งศาลไม่เคยตั้งผู้ร้องสอดที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกเลย จึงควรตั้งผู้ร้องสอดที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกแต่ผู้เดียวนั้น เห็นว่า ในการเป็นผู้จัดการมรดกรายนี้แม้บุคคลนั้น ๆ จะมีคุณสมบัติไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย แต่ผู้ที่ควรเป็นผู้จัดการมรดกน่าจะเป็นผู้ที่ได้รับการไว้วางใจจากทายาทให้เป็นผู้จัดการมรดกคดีนี้การที่ผู้ร้องสอดที่ 1 มีฐานะดีพอที่จะจัดการมรดกได้ไม่ใช่ข้อที่ฟังจะนำมาพิจารณาดังกล่าวมาแล้ว การที่ผู้ร้องสอดที่ 1 อ้างว่ารู้ถึงทรัพย์สินมรดกทั้งหมดมากกว่าทายาทคนอื่น ๆ ก็ไม่มีใครเบิกความสนับสนุนผู้ร้องสอดที่ 2 ซึ่งเป็น

น้องสาวร่วมบิดามารดาเดียวกับผู้ร้องสอดที่ 1 เอง และเคยเป็นผู้จัดการมรดกมาก่อนก็คัดค้านผู้ร้องสอดที่ 1 ทั้งเมื่อผู้ร้องสอดที่ 1 อุทธรณ์และฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์และฎีกา ได้สั่งให้หมายนัดและส่งสำเนาอุทธรณ์และฎีกาแก่ผู้ร้องสอดที่ 2 ด้วย ซึ่งผู้ร้องสอดที่ 2 ก็ได้แก้อุทธรณ์และฎีกาเข้ามารวบรวมไว้ในสำนวนด้วย โดยผู้ร้องสอดที่ 2 ก็ได้คัดค้าน การที่ผู้ร้องสอดที่ 1 จะขอเป็นผู้จัดการมรดกด้วย นอกจากนี้ยังได้ความว่า ผู้ร้องสอดที่ 1 ถูกดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับเรื่องยกยอกทรัพย์มรดกแม้ศาลจะพิพากษายกฟ้องก็ตาม พฤติการณ์โดยรวมจึงน่าจะเชื่อว่า ผู้ร้องสอดที่ 1 ไม่ได้รับความไว้วางใจจากทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1722 ห้ามผู้ที่ศาลตั้งเป็นผู้จัดการมรดกแล้วทำนิติกรรมใด ๆ ซึ่งตนมีส่วนได้เสีย เป็นปฏิปักษ์ต่อกองทรัพย์มรดกที่ตนเองเป็นผู้จัดการมรดก มิใช่หมายความว่า กฎหมายเปิดโอกาสให้ตั้งผู้เป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกเป็นผู้จัดการมรดกได้ดังผู้ร้องสอดที่ 1 ฎีกา แม้ผู้ร้องสอดที่ 1 จะไม่เคยเป็นผู้จัดการมรดกมาก่อนเลยก็ตาม แต่เมื่อคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ในคดีนี้โดยรอบคอบ ตามปกติและเหตุอันควรในปัจจุบันแล้ว ผู้ร้องสอดที่ 1 ยังไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้จัดการมรดกคดีนี้"พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ยกคำร้องขอของโจทก์ที่ 1 ด้วย นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

องค์คณะ

ประพันธ์ ทรัพย์แสง · สมศักดิ์ วงศ์ยืน · ดลจรัส รัตนไศภิต

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/5141/2543>